

.....  
Izhaja vsak dan razen  
nedelje in praznika ob  
3. popoldan.

Posamezna številka stane  
10 vinarjev.

# MARIBORSKI DELAVEC

.....  
Po pošti stane mesečno  
3 K 20 v  
Uredništvo in upravni-  
štvo: Schmidererjeva u-  
lica št. 5.  
Telefon 3/VI.  
.....

Neodvisen delavski list za mesto in okolico.

Letnik 1.

Maribor, dne 21. decembra 1918.

Štev. 25.

## Woodrow Wilson.\*

(Izgovori Vidrofi Uilzn).

Kadarkoli je govoril Wilson med vojno, smo čutili, da nam govori brat po srcu in umu. Niti za trenotek ni nihče dvomil, da so njegove besede izliv pravega, iskrenega demokratičnega čustvovanja in mišljenja. Vsakdo, ki je še nepopačen od dnevnih gesel, od političnega šarlatanstva, je spoznal v njem političnega poštenjaka. Tako kakor on ne govori človek, ki hoče kaj prikrievati, tako ne govori človek, ki potvarja za javnost svoje prave nazore. Njegove besede so mirne, preproste, jasne in odločne, z njimi je porazil lažnivo srednjeevropskih diplomatov, ki so imeli vedno dva obraza. Wilsonova zmaga nad tradicionalno lažnivo politično moralo je obenem zmaga dobrega v človeštvu, je potrditev vere v ideje pravičnosti in poštenosti, ki morajo prejši ali slej prodreti v vsem javnem življenju.

Woodrow Wilson je bil rojen 28. decembra 1856. leta v Stauntonu, v državi Virginija. Njegov oče je bil eden najstrovejših presbiterjanskih propovednikov in njegov prvi učitelj. 19 letni Wilson je prišel na vseučilišče v New Jersey, kjer je bil pozneje predsednik vseučilišča. Na tem vseučilišču se je odločila njegova poznejša politična pot. V knjižnici je našel revijo „Gentemans Magazin“, letnik 1874, v katerem je pisal priznani in duhoviti esejist Hery W. Lucy parlamentarna poročila. Ta poročila so bila verna slika takratnih bojev v poslanski zbornici in pisana tako plastično, da je dozorel v Wilsonu sklep — to je pozneje priznal sam — da posveti vse svoje življenje javnemu delu. Še preden je dokončal Wilson vseučiliške študije, je zaslovelo njegovo ime.

Po dovršenih študijah se je posvetil Wilson odvetništvu in se naselil v Atlanti.

Poldrugo leto je čakal v Atlanti na stranke. Ker se pa ni nihče zmenil za mladega odvetnika, je p. g. umno določil svojemu življenju drugačno smer. 28 let star se je iznova oprijel učenja in vpisal kot slušatelj na vseučilišču John Hopkins. Posvetil se je državnopravnim študijam in filozofiji vladanja. Bil je še dijak na tem vseučilišču, ko je izdal leta 1885. prvo svoje delo „Kongresna vlada“. Knjiga je imela velikanski učinek, Wilson je zaslovel čez noč. Dobil je od raznih vseučilišč proforske ponudbe, še preden je napravil doktorski izpit. Sprejel je mesto profesorja za zgodovino in politično gospodarsko vedo na novo ustanovljenem ženskem „Bryn Mawr Collegu“. Čez pet let so ga pozvali na vseučilišče „Princeton“ v New Jersey, kjer je postal l. 1902.

\* Iz soc. revije „Demokracija“, št. 19—22, 1918.

vseučiliški predsednik. Tukaj je predaval o politiki in pravu.

Kot predsednik tega vseučilišča je dokazal Wilson svoje istinito demokratičnost. Vseučilišče je reformiral popolnoma v demokratičnem smislu. Ko je pa spoznal, da prihaja razdor med vseučiliško mladino vsled nastopa slušateljev iz imovitih slojev — to vseučilišče so posecali prav radi sinovi bogatašev — je nastopil z vso svojo iskreno odločnostjo za pravo tovarištvo med slušatelji, sloneče na demokratičnem idealu. Prišel se je hud boj, poln dramatičnih in štrastnih konfliktov, boj za ideale demokracije in ideale gmotne aristokracije, ki je zbudil zanimanje in pozornost v vsej javnosti Amerike. Denarna aristokracija je zmagala. Ko je bil boj na višku, je dobilo vseučilišče vsled neke oporoke darilo 12 milijonov. (Ameriška vseučilišča se vzdržujejo večinoma iz prispevkov privatnikov). To ogromno volilo je pa bilo podarjeno z določili, ki jih je smatral Wilson za takšna, da poostre razredna nasprotstva med dijaštvom Kuratorij Princetonskega vseučilišča je stal torej pred dilemo: ali sprejme Wilsonova demokratična načela glede razmerja med dijaštvom vseučilišča ali pa 12 milijonsko volilo. Kuratorij se je odločil za milijone. Wilson je bil poražen, a obenem je bil zmagovalec. Kajti njegov boj za uveljavljanje demokratičnih načel je zbudil tako pozornost in take simpatije v javnosti, da so ga izvolili državljani države New Jersey l. 1910. za svojega predsednika.

(Konec prik.)

## Političen pregled.

**Shodi jugosl. soc. dem. stranke.** Ljutomer. V nedeljo, 22. t. m. ob 9. uri dop. v gostilni g. Štrasserja. Poroča dr. Korun. — Rimske toplice. Ob 11. dop. v dvorani poslopja „Nova pošta“. Poroča dr. Lemež.

**Za naše meje.** Ljubljani 20. dec. Narodni svet, odsek za zasedeno ozemlje, je poslal v Beograd to-le brzojavko: Imenom Jugoslovancev iz Goriske, Trsta in Istre ter zasedenega ozemlja Kranjske in slovenske Koroške odločno zahtevamo, da se z vsemi silami nastopi proti italijanskim aspiracijam na naše ozemlje, v katerem glasom uradne statistike prebiva 550 tisoč Jugoslovancev ter 280 tisoč Italijanov, ter zahtevamo, da se zastopstvo ministrstva za zunanje stvari poveri možu, ki nima proti Italiji vezanih rok. Izjavljamo v imenu vsega našega naroda, da se ne uklonimo nobenemu kompromisu glede našega zasedenega ozemlja.

**Odločitev v ministrski krizi.** Beograd, 19. dec. Regent Aleksander je poveril sestavo kabineta države SHS. Stojanu Protiću, bivšemu ministru za finance v Pašičevem kabinetu.

**Francozi za koridor med Jugoslavijo in Češko.** Le Temps piše: Sprico velikih izprememb, ki so posledica zmage, ima Francija samo jedno željo, da ostanejo vsi narodi, ki so

bili združeni v trpljenju in borbi, še nadalje združeni v svrhu, da zagotove mir. Pred Nemčijo, ki ne bo prenehala ogrožati mir in pred Madžari, ki bodo vedno pripravljeni, da služijo Nemcem, morajo vse narodnosti, osvobodjene nemškega in madžarskega jarma, ostati solidarne. Toda solidarnost njihovih interesov se mora izvesti na ta način, da se stikajo njihova ozemlja in naj je to prav ali ne nemškemu državnemu svetu na Dunaju, ki je že odločilo, da anektira štiri ogrske okraje, da s tem prepreči spoj in zvezo jugoslovanske države s češko republiko.

**Socijalisti za ujedinjenje.** Sarajevski socijalni demokrati so priredili veliko manifestacijo za narodno in državno ujedinjenje s Srbijo.

**Clemenceau za Jugoslovane.** Francoski ministrski predsednik Clemenceau se je v razgovoru z nekim italijanskim politikom glede jadranskega vprašanja izrazil, da bodo zavezniki na mirovnem kongresu napram italijanskim zahtevam pokazali največjo naklonjenost, ako bodo iste odgovarjale duhu pravičnosti in sporazuma z Jugoslovani.

**Trst svobodna luka pod angleškim guvernerjem?** Švicarski listi poročajo, da nameravajo Amerika, Anglija in Francija zaradi tekmovanja med Jugoslavijo in Italijo proglasiti Trst za svobodno luko pod angleškim guvernerjem.

**Poljaki zahtevajo del brodovja,** ki ga je Avstrija izročila Jugoslovanom, tako poroča italijanski list „Il Messagero“.

**Bolgarska kriza.** Razvoj dogodkov v Jugoslaviji naravno ni ostal brez vpliva na bolgarske politične kroge. Bolgari so nedavno tega še živeli v prepričanju, da so s Srbijo popolnoma obračunali in da bo na razvalinah Srbije vstala Velika Bolgarska. Vsled katastrofe v Makedoniji, ki je zadela bolgarsko vojsko, so razpadli vsi visoko leteči načrti bolgarskih državnikov in Bolgarija stoji sedaj pred dejstvom, da se je ustanovila jaka jugoslovanska država pod vodstvom iste Srbije, ki so jo preje smatrali že za uničeno. Bolgarska je sedaj primorana, da revidira iz temelja svojo politiko. Ne preostaja ji ničesar drugega, kakor da skuša vzpostaviti dobre odnose s svojo mogočno sosedo. Očividno so se Bolgari že nekoliko iztreznili in dokaz tega je, da je odstopilo, kakor smo že javili, Malinovo ministrstvo. Na krmilo je zopet prišla takozvana narodnjaška stranka, katere voditelji so Gešov, Teodorov in Bobčev, stranka, ki si je pridobila velikih zaslug za svoječasno ustanovitev balkanske zveze. Novo ministrstvo ima nalogo izvesti Bolgarsko iz težavnega položaja, v katerem se nahaja in vzpostaviti tudi — notranji mir.

**Italija pred revolucijo?** Urad srbskega Nar. sveta javlja: Vse kaže, da pride v Italiji do revolucije. (Op. uredn.: O tem smo že parkrat pisali, da je mogoče Gotovo je, da bi se Italija potem v svojih zahtevah po našem ozemlju spametovala).

## Mariborske novice.

**Državno pravdnništvo v Mariboru.** Vodstvo drž. pravdnništva je prevzel že pred enim mesecem, kakor znano, državni pravdnik Dr. Mirko vitez Graselli iz Ljubljane. Prideljena sta mu Dr. Ivan Jančič, do sedaj vodja okraj

nega sodišča v Ljutomeru in Dr. Stanko Štor od drž. pravdnitva v Ljubljani, ki zamenja mesto z g. Alojzjem Debeljakom. Opravitelj drž. pravdnitva pri okrajnem sodišču v Mariboru pa je avskultant Iván Trinkaš.

**Popravek.** Notica v številki 22 našega lista se tiče tobakarne Schifko v Melju in ne na Tegetthoffovi cesti. Tobakarna Schifko je znana kot narodna tobakarna.

**Resnica o dogodkih v Radgoni maja 1918.** K članku pod tem naslovom v večrajšji številki nekaj opazk. Meseca maja in junija se je uprlo večje število avstro-ogrskih polkov. Bili so to zvečine slovanski polki. Vzroki nezadovoljstvu in uporom so bili vsemu slovanskemu vojaštvu dobro znani — samo odločilni in vodilni krogi v Badnu in na Dunaju niso hoteli vedeti za pravi vzrok. Naravno. Ti zakrknjeni črno-zolti generali v svoji duševni pohabljenosti sploh niso bili zmožni, spoznati resnico. Pa tudi hoteli niso. Lagali so sebi, lagali pa tudi vojaštvu, da, celo častnikom v rezervatnih ukazih niso povedali resnice! Šele sedaj smo izvedeli resnico o radgonskih dogodkih. Kar 8 žrtev! Naše vrhovno armadno poveljstvo pa je takrat pisalo, da sta pri vseh 12 polkih, ki so se uprli, bila ustreljena samo dva vojaka!

**Zelo „vablivo“!** Narodna vlada v Ljubljani je razpisala več mest pri raznih oddelkih. Kako stališče zavzema napram dovršenim srednješolcem z maturo, je razvidno iz razpisa služb računskih praktikantov, katere upa privabiti z letno (!) plačo 600 K in letno draginjsko doklado 1212 K, torej 5 K na dan. Ali ni sramota za kulturno državo, da duševne delavce po dovršeni srednješolski izobrazbi tako beraško plača? Ali ni vsak delavec vreden primerne plačila?

**Hudi republikanci!** Najhujši republikanci so mnogokrat tisti, ki še ne vedo prav natanko kaj da so. Razumemo sicer to današnje naziranje, ker nam nekdašnja habsburška in hohencolerska cesarska vlada in vsa svetovna vojska še preživo stoji pred očmi. Ali, četudi smo sami pristaši republik, vendar opozarjamo na ono, kar smo že večkrat rekli: počakati moramo z vsem pričkanjem do časov, ko se bodo vršile volitve v konstituanta in ko bo konstituanta o tem odločala. Mi zaradi tega ne bomo klečepazili pred kakimi veličanstvi, a dostojni in mirni hočemo biti. Nič nepotrebnega razburjenja, vse pride ob času in po pravici.

**O draginji.** Cene jestvin polagoma padajo in marsikaj bi že bilo dosti ceneje, ako bi ne bilo prekupovalcev. Proti tem je torej treba ostro nastopiti. Razventega naj vlada glede najvažnejših tvarin, kakor n. pr. masti, slanine, klobas, mesa in dr. uvede stroge odredbe glede maksimalnih cen, ne tako kakor je bilo v stari Avstriji, kjer jih je erar sam prvi skušal preoračiti. Izdajo pa se naj še posebne odredbe, glede maksimalnih cen predmetov in temu odgovorno, glede cen trgovcev. Tako pa stane goveje meso na karte po 8 K, brez kart pa po 14—16 K. Kako to?

**Na koroški progi** so še na nekaterih postajah vedno nemški napis. Sedaj bi že vendar bil čas, da jih odstranijo!

**Izvoz na progi Maribor—Gradec** je še vedno premalo kontroliran. Ljudje se vozijo s polnimi nahrbtniki proti Gradcu. Nasprotno se pa od nemške strani strogo pazi, da ja ne pride nič k nam. Kakor ti meni, tako jaz/tebi, to naj bo naša deviza.

**Štampilje z avstrijskim orlom** še rabijo različni uradi, n. pr. poštni, notarji i. t. d. Proč s tem!

**O pomanjkanju dela.** Arbeiter-Zeitung z dne 19. t. m. poroča z Dunaja, koliko delavstva je brez posla samo na Dunaju oz. Nižjem Avstrijskem. Največ brezposelnih je kovinarjev:

18.000. Delavcev iz tekstilne industrije 1300 brez posla; lesnih delavcev 3500, tiskarjev 1200, zidarjev 900; iz gostilniške in podobne obrti nima 3700 ljudi posla, ker je okrog 1800 lokalov zaprtih. Pekov je brez službe 2000, v trgovski stroki 960 moških, 231 ženskih itd. v vseh strokah! Pri nas pa jih bo premalo, kakor hitro se vse uredi! Že sedaj se ponujajo službe na vseh koncih, le v trgovini manj, ker ni še blaga, niti prostorov.

**Vojno posojilo — vrednost denarja.** Ti dve vprašanji naravno razburjata naše občinstvo. Zelo pogostoma se povdarja, da naša država mora prevzeti vojno posojilo že zaradi mladoletnikov, kojih denar so sodnije naložile v vojnem posojilu. Da se bo te mladoletnike čuvalo, je danes skoro že gotova stvar. V kateri obliki se naj to zgodi, je boljše, da se danes še ne odloči. Naj zadostuje, da se to hoče storiti. Iz sklepa Narodne vlade, da se obresti vojnih posojil začasno ne izplačujejo pri naših državnih blagajnah, se izvajajo tudi predalekosežne posledice. S tem vprašanje, kaj bomo storili z vojnem posojilom samim, ni rešeno. Previdna se je pa zdela vladi ta začasna odredba. Naše finančno poverjenstvo je uvedlo poizvedbe o višini v vojnem posojilu naloženega denarja mladoletnih, občin, okrajnih zastopov, denarnih zavodov in zasebnikov. Na ti podlagi bomo svoječasno skušali ukreniti najprimernejše. Ako bi mi že danes rekli, da vojno posojilo prevzamemo, izpostavimo našo mlado državo veliki nevarnosti hiranja. S tem pa ni rečeno, da ne bomo varovali naših rojakov, ki so lastniki teh terjatev vojnega posojila. Seveda države ne bomo na ljubo vojnemu posojilu obsodili na smrt. Denarja v obliki bankovcev avstro-ogrške banke še tudi nismo izločili. Da bi iz tega pretila prevelika nevarnost, znamenja ne kažejo. Da pride rešitev skoro, sledi že iz priznanja skupne vlade v Beogradu, ki bo tu gotovo kaj ukrenila. Prav pa stori kdor tozadevno računa na miren prehod brez prevelikih sunkov.

**Kako to?** Pri mariborskih pekih se peče različen kruh. Ali ne dobijo vsi peki jednako moko? Zakaj imajo nekateri peki boljši kruh, nekateri slabši!? Tukaj bi se naj pobrigal g. dr. Valentin!

**Škandalozno postopanje.** Letos spomladi je dobila graška občina vagon mesa, ki pa je bilo tako slabo, da so ga Gradčani odklonili. Znani mariborski direktor klavnice Kern se peljal v Gradec in je to meso kupil. V Mariboru so meso lepo okrtali in ga djali na led. Dr. Valentin in Kern sta hotela to meso sedaj dati mesarjem po 12 K 50 h kilogram, da ga prodajajo za božič po 14 K. Mesarji so bili tako poštene, da so to zdravju naravnost škodljivo meso odklonili. Sedaj pa nastane vprašanje kedo bo to meso plačal? Ali mestna občina ali aprovizacija? Skrajni čas je že, da izgineta dr. Valentin in Kern! Tako pravijo tudi vsi pošteni Nemci v Mariboru.

**Slovenjebistriška nemškutarija** je doživela hud udarec. Odkar je vsenemški poslanec Wichtl slovenjebistriškim nemškutarjem razlagal, da je treba Slovane na vojski in doma z izstradanjem decimirati, so mislili, da jim je vse dovoljeno. Hujskali so tajno in javno proti vsem narodnjakom, zabavljali so proti Jugoslaviji, da se je že vsakemu poštnemu človeku gabilo. Prednjačil jim je lesni trgovec Juhart, ki ga je kljub večkratnim predkaznim vzel svoj čas ptujski Ornig z drugimi nemškutarji v avdienco k cesarju. Zaradi izgredov, ki jih je ta Juhart s svojimi somišljeniki povzročil preteklo nedeljo, je njega in še par drugih vrečevrncev, na pr. Katza, prodajalko Pitschl in dr. povabil preiskovalni sodnik v mariborske zapore. Tam sedaj pri ričetu premišlujejo naj-

hujši slovenjebistriški nemškutarji, da so lepi dnevi gospodovanja nemških volksratov minili, ker je v Jugoslaviji potreben mir in red.

**Svinjsko meso, kure, gosi, purane** bo oddajalo okrajno glavarstvo v pondeljek dne 23. dec. — Za ubožnejše ljudi se bo prodajala v torek 24. dec. popoldne drobovina.

**Drva se bodo oddajala** v škofijskem gozdu pri Betnavi dne 27. dec. Nakaznico se dobi 23. dec. pri magistratu, kjer se tudi morajo drva plačati.

**Oglje** se dobi pri vseh trgovcih s premogom. 1 klg. stane 1 K.

**Sladkor in kavo** za december je okrajno glavarstvo že oddalo na razprodajalce.

**Vlom pri zlatarju Karner.** Za 14.000 K zlatnine so odnesli tatovi v noči na 20. decembra zlatarju Karnerju.

## Razne novice.

**Preprečen načrt.** Plem. nemški knezi, grofje Auersperg, Windischgrätz itd., ki imajo na naši zemlji velikanske gozdove, so sklenili minulo poletje z nekim nemškim konsorcijem pogodbo, na podlagi katere so mu prodali vse svoje gozdove, da jih posekajo in les izvozijo, samo da to lesno bogastvo ne pride v Jugoslavijo. Toda Jugoslavija je prišla prej nego so pričakovali in tako je splaval po vodi lep načrt plemence nemške gospode.

**Bivši cesar Karel — goljuf.** Pokojni Franc Jožef je zapustil otrokom umorjenega prestolonaslednika Ferdinanda sedem milijonov v denarju. Ta vsota pa je pri reviziji oporoke manj ala. Po dolgem iskanju je prišel državni notar na dejstvo, da je bilo vseh 7 milijonov izplačanih bivšemu cesarju Karlu.

**11.000 ljudi obsojenih na smrt.** Da, to je strašna številka! Avstro-ogrške oblasti so odredile med vojno nad 11.200 smrtnih obsodb. Od usmrčenih je bilo pozneje pomiloščenih približno 3800. Med temi pa niso všteli tisti, ki so jih usmrtili brez sodnega postopanja. Vriskaj, zgodovina!

**Invalid** najde takoj primerno službo. Oglasi se naj v uradništvu našega lista.

**Josip Novšak** 5—5

brivec in vlasuljar na Magdalenskem trgu se priporoča.

**Spretnega mizarskega pomočnika** iščem, ki ima veselje do cerkvenega dela. Ivan Sojč, kipar, Maribor, Reiserjeva ulica 26. 3—3

**Lovski pes se je izgubil** v noči od 4. na 5. decembra na vožnji od Spilja do Maribora. Pslca je rujavo-tigarske barve in ščetinastih dlak ter sliši na ime „Reka“. Kdor jo odda na postaji Pesnici dobi 200 kron nagrade. 3—3

**Ugodna prilika!** Večja množina slovenskih trakov, finih možkih srajc, več novih močnih vrec je na prodaj. V. Weixl, Maribor, Glavni trg 22.

**A. Vertnik**

trgovina z mešanim blagom in premogom  
Sodnijska ulica 17

se priporoča občinstvu.

**Slovenske gostilne v Mariboru:**  
Kirbiš v Vitrijski ulici, Narodni dom,  
Meden in Golec na Tegetthoffovi cesti, ter  
Rapoc na Tržaški cesti.

**Juraj Gredlič, brivec** v Tegetthoffovi ul. št. 22 je zopet začel s svojo staro slovensko brivnico in se priporoča jugoslovanskemu občinstvu. 5—2